

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ
СТЕФАНИКА»
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ І МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
Кафедра політології**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор _____

« ____ » _____ 2020 р

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Регіональні конфлікти на пострадянському просторі

Рівень вищої освіти	Третій (Phd)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	052 Політологія
Освітня програма	Політологія

Івано-Франківськ-2020 р

Робоча програма навчальної дисципліни «**Регіональні конфлікти на пострадянському просторі**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки** спеціалізації **052 Політологія** освітньо-наукової програми **Політологія**.

Розробники: Нагорняк М.М., професор, доктор політичних наук, директор інституту післядипломної освіти та довузівської підготовки.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри **політології**

протокол № 1 від « 26 » _____ серпня _____ 2020 р.

завідувача кафедри _____ Климончук В.Й.

Схвалено науково-методичною комісією **факультету історії, політології і міжнародних відносин**

протокол № 1 від « 27 » _____ вересня _____ 2020 р.

Голова науково-методичної комісії _____ Кугутяк М.В..

© Нагорняк М.М.

© ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2020 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 1	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 30	1-ий	1-ий
Кількість модулів – 1	Семестр:	
Тижневих годин: для денної форми навчання: 2 аудиторних – 12 самостійної роботи студента – 18	2	2
	Лекції:	
	8	8
	Практичні (семінарські):	
	4	4
Вид підсумкового контролю: екзамен	Лабораторні:	
	екзамен	екзамен
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота: 18	

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «**Регіональні конфлікти на пострадянському просторі**» надати студентам теоретичні та практичні знання щодо сутності міжнародних конфліктів, їх політичного змісту, відповідно рівню сучасної науки, а також здатність професійного оцінювання конфліктів в сучасних політичних процесах.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

1) загальних компетентностей:

- здатність рецензувати публікації та презентації, а також брати участь у міжнародних наукових дискусіях, висловлюючи та відстоюючи свою власну дослідницьку позицію (ЗК-1);
- здатність визначати відповідні завдання та окреслювати їх таким чином, щоб просувати та трансформувати наукові знання та розуміння (ЗК-2);
- здатність організувати набуття теоретичних та практичних навичок, скеровуючи зусилля і об'єднуючи результати різних досліджень, представляючи остаточний результат до визначеного кінцевого терміну (ЗК-5);
- співпраці в місцевому та міжнародному середовищі, щоб завершити спеціальні завдання, пов'язані з дисципліною (збір та опрацювання даних, розвиток аналізу, представлення та обговорення результатів). (ЗК-6);

2) професійних компетентностей:

- глибокі обґрунтовані знання політичних процесів та міжетнічних і міжцивілізаційних взаємин; детальні знання спеціальної області дослідження в поєднанні зі знаннями загальної наукової дискусії та внеску до індивідуальної політологічної області дослідження (ПК-1);
- знання ресурсів (включаючи ті, що базуються на ІКТ), доступних для дослідження в спеціальній політологічній області та суміжних областях (ПК-3);
- здатність знаходити, відбирати, контекстуалізувати та інтерпретувати значні обсяги документального, монографічного та нормативно-правового матеріалу. (ПК-4);
- здатність планувати та на основі дослідження робити внесок до політологічних знань, пов'язаних з важливою задачею, що відповідає якості матеріалів для друку (ПК-5);
- розуміння та здатність застосовувати на практиці принципи спільного дослідження в політології і поведінкових науках (ПК-6);
- здатність володіти інформаційно-комунікаційними технологіями та методичними основами їх застосування в освітньо-науковій політологічній діяльності; впроваджувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології для розв'язання освітньо-наукових політологічних завдань, моделювання, моніторингу та опрацювання результатів політологічних досліджень (ПК-7).

Крім того, вивчення вказаної вибіркової навчальної дисципліни дозволить здобувачу у подальшому орієнтуватися в проблематиці основних тенденцій розвитку регіональних конфліктів на пострадянському просторі.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Регіональні конфлікти на пострадянському просторі**» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньо-наукової програми (ОНП):

ОК.02	Теорія та методологія сучасної філософії
ОК.03	Презентація наукових результатів та управління науковими

ВК.01 проектами
 ВК.03.01 Державотворчі процеси в Україні
 Системи державного правління країн Європейського Союзу /
 Системний аналіз і теорія політичних систем

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Політологія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
здатність об'єднувати (синтезувати) та обговорювати публікації, в межах та поза областю дослідження.	ПРН-1
здатність використовувати критичні знання в громадській сфері, що підтверджено публікацією принаймні однієї оглядової статті та статті з огляду книги	ПРН-2
здатність детально розробляти та переконливо презентувати групі кваліфікованих дослідників добре обґрунтований план дослідження для вирішення важливого завдання.	ПРН-3
здатність завершити розширене оригінальне дослідження, що базується на критичному розгляді джерел та забезпечене необхідним науковим апаратом таким, як нотатки, бібліографія та публікація відповідних документів.	ПРН-4
здатність презентувати результати дослідження в науковому та ненауковому контекстах, усно та письмово, у формі наукових семінарів, наукових зустрічей та громадських ініціатив (соціально-орієнтовані робочі зустрічі).	ПРН-5
здатність аналізувати та посилалися на відповідні основні політологічні роботи в письмовій формі, через усні виступи та презентації, в дисертації, знання дискусій та трендів.	ПРН-9
обізнаність та здатність взаємодіяти інтелектуально з найновішими політологічними дослідженнями в спеціальній області дослідження.	ПРН-10
здатність використовувати облікову інформацію з архіву, бібліотечні каталоги та найновіші ІКТ-ресурси, щоб локалізувати джерела та документальний матеріал, корисний для свого власного дослідження.	ПРН-11
здатність планувати оригінальний вклад на основі дослідження політологічних знань, пов'язаних з важливою задачею, який є відповідної якості для друку.	ПРН-13
знання основних можливостей наукової співпраці для поведінкових наук, презентуючи критичний звіт про принаймні одну важливу програму, визначаючи позитивні/негативні аспекти своєї власної області дослідження.	ПРН-14

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Регіональні конфлікти на пострадянському просторі»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
володіти методологією аналізу політологічних текстів, вмінням аналізувати джерельну базу дослідження	ПРН-1
вміти написати та оформити наукову чи науково-популярну статтю з визначеної проблематики	ПРН-2
вміти оформляти результати дослідження	ПРН-3
вміти планувати наукове дослідження	ПРН-4
вміти презентувати наукове дослідження	ПРН-5
вміти проаналізувати особливості побудови глобальної безпеки та природи міжнародних конфліктів / знання основ інформаційної геополітики;	ПРН-36
вміти використовувати електронні джерела для висвітлення процесів партійного будівництва	ПРН-11
вміти виокремити оригінальність та актуальність власного наукового здобутку	ПРН-13
знати головні особливості, сутність та перспективи розвитку партійних систем країн Центрально-Східної Європи	ПРН-14

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- екзамен;
- письмове тестування;
- аналітичний реферат;
- презентація результатів виконаної індивідуальної роботи студента.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виступ на семінарських заняттях, письмове тестування з теми.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний залік.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота								Модульна контрольна робота	Самост. роб.	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	50	26	100
3	3	3	3	3	3	3	3			

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	8	24
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	1	6
Реферат (аналітичне завдання)	1	20
Модульна контрольна робота	1	50
Разом		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи.

Мінімальний поріг для допуску до модульної контрольної роботи становить 10 балів. Модульна контрольна робота складається з трьох запитань описово-аналітичного характеру.

Перше запитання покликане оцінити знання з тематичної проблематики відповідного модулю, яка надавалася на лекціях і обговорювалася на семінарських заняттях. Залежно від обсягу, послідовності викладу і орієнтуванні у тематичному матеріалі, перше запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 10 балів.

Друге запитання має на меті оцінити розуміння основних тенденцій виникнення та розвитку регіональних конфліктів на пострадянському просторі. Залежно від послідовності викладу і орієнтуванні у тематичному матеріалі, друге запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 15 балів.

Третє питання модульної контрольної роботи має творчо-аналітичний характер. Залежно від обґрунтованості аргументів і суб'єктивних висновків студента з визначеної проблематики, третє запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 25 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю.

Відповідно до «*Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника»* (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «ПНУ» № 799 від 26 листопада 2019 року.), знання студентів оцінюється як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує студент, який:

- всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує студент, який:

- в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

- виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту заочної форми навчання, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;
- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;
- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

Таблиця відповідності оцінок за різними шкалами

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		диференційована	недиференційована
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни

ТЕМА 1. КОНФЛІКТОГЕННІ ЧИННИКИ В СУЧАСНІЙ МІЖНАРОДНІЙ СИСТЕМІ

Міжнародні конфлікти: спроба наукового визначення. Міжнародні конфлікти в системі сучасних міжнародних відносин. Суб'єкти міжнародного конфлікту. Характерні особливості міжнародного конфлікту. Міжнародна криза як специфічна форма міжнародного конфлікту. Зв'язок насилля та міжнародного конфлікту.

Структура міжнародного конфлікту. Різновиди структури міжнародного конфлікту. Суб'єкти, об'єктне поле міжнародного конфлікту; відносини між учасниками та суб'єктами міжнародного конфлікту. Монополія держави на участь в міжнародних конфліктах. Функції міжнародного конфлікту. Фази міжнародного конфлікту.

Традиційна класифікація конфліктів. Основні чотири типи міжнародних конфліктів: традиційні (виникнення яких припадає на період існування біполярної системи), внутрішні конфлікти із міжнародними наслідками, асиметричні конфлікти та міжнародно-терористичні акти. Вплив особливостей структури біполярної системи міжнародних відносин на появу окремих типів міжнародних конфліктів. Вплив особливостей структури постбіполярної/мультиполярної системи міжнародних відносин на появу окремих типів міжнародних конфліктів.

Міжнародні економічні конфлікти. Міжнародні політичні конфлікти. Міжнародні енергетичні конфлікти. Міжнародні правові конфлікти. Міжнародні політичні конфлікти. Міжнародні релігійні конфлікти. Міжнародні конфлікти духовно-культурної сфери. Міжнаціональні конфлікти. Глобальні конфлікти/глобальні міжцивілізаційні конфлікти.

ТЕМА 2. СПЕЦИФІКА «ЗАМОРОЖЕНИХ КОНФЛІКТІВ» В ПЕРІОД ІСНУВАННЯ СРСР ТА ПРОБЛЕМИ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ НА ТЕРЕНАХ СНД.

Зміни у зовнішній політиці СРСР у другій половині 1980-х років. Процес «перебудови» та політика «нового мислення». Дезінтеграційні тенденції союзників республік. «Парад суверенітетів». Проекти реформування федеративних відносин у СРСР. Ескалація міжнаціональних конфліктів в ході дезінтеграції СРСР. «Парад незалежностей» та розпад СРСР. Проблема правонаступництва СРСР.

Утворення СНД. Біловезька угода. Алма-атинська декларація 1991 р. Статут СНД. Принципи та завдання СНД. Організаційно-правова основа СНД. Інституційно-правова структура СНД. Рада голів держав та Рада голів урядів.. Інститути Співдружності, механізми політичних та зовнішньополітичних консультацій. Міжпарламентська Асамблея.

ТЕМА 3. ПРОБЛЕМА ДОТРИМАННЯ І ВИКОНАННЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕХАНІЗМІВ ВРЕГУЛЮВАННЯ СТОРОНАМИ МІЖНАРОДНИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ.

Визначення поняття «збройний конфлікт». Розмежування термінів «війна» та «збройний конфлікт». Поняття та види збройних конфліктів. Загальна характеристика сторін збройного конфлікту. Збройний конфлікт не міжнародного характеру. Кваліфікація збройних конфліктів за міжнародним та національним правом.

Визначення понять «засоби ведення воєнних дій», «методи ведення воєнних дій», їх види. Акти міжнародного права, які регулюють засоби та методи ведення війни. Заборонені засоби ведення військових дій. Заборонені методи ведення збройної боротьби. Режим воєнної окупації. Права та обов'язки нейтральних держав під час збройних конфліктів. Створення санітарних зон та зон безпеки.

Завершення воєнних дій: правові наслідки. Визначення поняття «перемир'я», його види. Визначення поняття «капітуляція», її види. Демілітаризовані та нейтралізовані зони. Норми міжнародного гуманітарного права, які продовжують застосовуватися після закінчення збройного конфлікту. Репарація військовополонених.

ТЕМА 4. НОВІТНІ МЕТОДИ ДИПЛОМАТІЇ ТА ПЕРЕГОВОРІВ В УМОВАХ КОНФЛІКТІВ: ДОСВІД КОНФЛІКТІВ НА ТЕРИТОРІЇ КОЛИШНЬОГО СРСР

Поняття та концепція переговорів. Мета та основні принципи переговорів в ході конфлікту. Особливості процесу переговорів на різних стадіях конфлікту. Формалізація переговорного процесу та оцінка його результатів. Сутність та класифікація ділових переговорів. Стратегії взаємодії з партнерами по переговорах.

Особливості аналізу політичного конфлікту. Феномен політичного лідерства. Класифікація політичних конфліктів за формальними ознаками. Класифікація політичних конфліктів за ознаками участі суб'єктів політичної діяльності. Класифікація політичних конфліктів за характером конфліктної поведінки.

ТЕМА 5. ОСОБЛИВОСТІ КОНФЛІКТІВ У КАВКАЗЬКОМУ РЕГІОНІ

Міжетнічні конфлікти й сепаратистські рухи в Грузії. Грузинсько-абхазький конфлікт. Грузинсько-південноосетинський конфлікт та його наслідки. Нагірнокарабаська війна. Геополітична орієнтація і зовнішня політика Азербайджану, Вірменії та Грузії. Російсько-чеченський конфлікт. Динаміка двосторонніх відносин з Росією. Грузино-абхазький конфлікт. Проблема Південної Осетії. Грузино-російська війна. Міжнародне посередництво у врегулюванні міжетнічних конфліктів на території Грузії. Роль ООН, ОБСЄ та СНД. Перспективи нормалізації ситуації на Кавказі. Грузино-українська співпраця.

Роль Вірменії у конфлікті в Нагірному Карабаху. Напруженість у відносинах з Азербайджаном. Співробітництво з організаціями та країнами Європи. Проблематика двосторонніх відносин з Туреччиною. Проблема міжнародного визнання геноциду вірмен. Вірменсько-іранська співпраця. Трикутник «Вірменія-Іран-Греція».

Причини та розвиток конфлікту у Нагірному Карабаху. Міжнародне посередництво у врегулюванні конфлікту. Мінська група. Роль ООН та ОБСЄ. Проблема врегулювання двосторонніх відносин з Вірменією. Позиція Азербайджану у визначенні правового статусу Каспійського моря. Співробітництво Азербайджану із Заходом. Динаміка двосторонніх відносин з Україною.

ТЕМА 6. СПЕЦИФІКА КОНФЛІКТІВ У ЦЕНТРАЛЬНІЙ АЗІЇ

Претензії Узбекистану на гегемонію в Центральній Азії. Доктрина «Великого Узбекистану». Вибіркова участь в інтеграційних процесах на теренах СНД. Лавірування між ОДКБ та ГУУАМ. Відносини з РФ.

Проблематика відносин з країнами-сусідами. Південна політика Узбекистану: позиція щодо конфліктів в Таджикистані та Афганістані. Співробітництво Узбекистану та США у боротьбі з ісламським фундаменталізмом. Динаміка білатеральних відносин з Україною.

Геоелектронічні чинники формування політики держави. Місце Туркменістану в архітектурі глобальної енергетичної безпеки. Енергетичний фактор зовнішньої політики держави. Відносини з країнами СНД. Регіональні ініціативи Туркменістану. Напруженість у відносинах з Азербайджаном. Позиція у визначенні правового статусу Каспійського моря.

Вплив внутрішньополітичної ситуації на формування зовнішньої політики Таджикистану. Громадянська війна та її вплив на зовнішньополітичний курс країни. Участь Таджикистану в інтеграційних процесах на теренах СНД. Військове та економічне співробітництво з Росією. Ісламський фактор зовнішньої політики Таджикистану. Іран та Афганістан як «природні» союзники Таджикистану. Проблематика таджицько-узбецьких відносин. Ключова роль Таджикистану у боротьбі з міжнародною наркоторгівлею.

ТЕМА 7. ПРИДНІСТРОВСЬКИЙ КОНФЛІКТ ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ. ІНІЦІАТИВИ УКРАЇНИ

Участь Молдови у регіональних інститутах та ініціативах. Принцип постійного нейтралітету у зовнішньополітичній концепції Молдови.

Особливості зовнішньополітичного курсу Молдови на інтеграцію в європейські інститути. Відносини РМ та ЄС: План дій. Розвиток «особливих» міждержавних відносин з Румунією.

Місце міжнародних організацій у врегулюванні міжетнічних конфліктів на території Молдови. Посередництво Росії та України у врегулюванні «Придністровської проблеми». Проблема виведення 14-ї армії ЗС РФ.

ТЕМА 8. ОКУПАЦІЯ АР КРИМ ТА ВІЙНА НА ДОНБАСІ: РЕАЛІЇ І ПЕРСПЕКТИВИ

Історичні передумови військової агресії РФ проти України. Окупація Криму, проведення незаконно «референдуму та позиція Міжнародного співтовариства. Розгортання сепаратистських рухів в східних областях України. Початок гострої фази конфлікту в Донецькій та Луганській областях. Роль ЄС, зокрема позиція Франції та Німеччини. Утворення та діяльність Мінської контактної групи. Женевська зустріч Україна-ЄС-США-Росія. Нормандський формат зустрічей (Україна-Німеччина-Франція-Росія): від спроб врегулювання військового конфлікту до його замороження.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
Модуль 1						
Тема 1. КОНФЛІКТОГЕННІ ЧИННИКИ В СУЧАСНІЙ МІЖНАРОДНІЙ СИСТЕМІ		2				2
Тема 2. СПЕЦИФІКА «ЗАМОРОЖЕНИХ КОНФЛІКТІВ» В ПЕРІОД ІСНУВАННЯ СРСР ТА ПРОБЛЕМИ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ НА ТЕРЕНАХ СНД.		2				2
Тема 3. ПРОБЛЕМА ДОТРИМАННЯ І ВИКОНАННЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕХАНІЗМІВ ВРЕГУЛЮВАННЯ СТОРОНАМИ МІЖНАРОДНИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ.		2				4
Тема 4. НОВІТНІ МЕТОДИ ДИПЛОМАТІЇ ТА ПЕРЕГОВОРІВ В УМОВАХ КОНФЛІКТІВ: ДОСВІД КОНФЛІКТІВ НА ТЕРИТОРІЇ КОЛИШНЬОГО СРСР		2				2
Тема 5. ОСОБЛИВОСТІ КОНФЛІКТІВ У КАВКАЗЬКОМУ РЕГІОНІ		2	2			2
Тема 6. СПЕЦИФІКА КОНФЛІКТІВ У ЦЕНТРАЛЬНІЙ АЗІЇ		2	2			2
Тема 7. СПЕЦИФІКА КОНФЛІКТІВ У ЦЕНТРАЛЬНІЙ АЗІЇ		2	2			2

Тема 8. ОКУПАЦІЯ АР КРИМ ТА ВІЙНА НА ДОНБАСІ: РЕАЛІЇ І ПЕРСПЕКТИВИ		2	2			2
Модульна контрольна робота						
Разом за семестр	30	16	8			18

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Модуль 1						
Тема 1. КОНФЛІКТОГЕННІ ЧИННИКИ В СУЧАСНІЙ МІЖНАРОДНІЙ СИСТЕМІ		2				2
Тема 2. СПЕЦИФІКА «ЗАМОРОЖЕНИХ КОНФЛІКТІВ» В ПЕРІОД ІСНУВАННЯ СРСР ТА ПРОБЛЕМИ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ НА ТЕРЕНАХ СНД.		2				2
Тема 3. ПРОБЛЕМА ДОТРИМАННЯ І ВИКОНАННЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕХАНІЗМІВ ВРЕГУЛЮВАННЯ СТОРОНАМИ МІЖНАРОДНИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ.		2				4
Тема 4. НОВІТНІ МЕТОДИ ДИПЛОМАТІЇ ТА ПЕРЕГОВОРІВ В УМОВАХ КОНФЛІКТІВ: ДОСВІД КОНФЛІКТІВ НА ТЕРИТОРІЇ КОЛИШНЬОГО СРСР		2				2
Тема 5. ОСОБЛИВОСТІ КОНФЛІКТІВ У КАВКАЗЬКОМУ РЕГІОНІ		2	2			2
Тема 6. СПЕЦИФІКА КОНФЛІКТІВ У ЦЕНТРАЛЬНІЙ АЗІЇ		2	2			2
Тема 7. СПЕЦИФІКА КОНФЛІКТІВ У ЦЕНТРАЛЬНІЙ АЗІЇ		2	2			2
Тема 8. ОКУПАЦІЯ АР КРИМ ТА ВІЙНА НА ДОНБАСІ: РЕАЛІЇ І ПЕРСПЕКТИВИ		2	2			2
Модульна контрольна робота						
Разом за семестр	30	16	8			18

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Основні проблеми міждержавних відносин РФ з країнами СНД	2	2
2	Придністровська проблема та спроби її урегулювання	2	2
3	Військово-політичні та міжетнічні конфлікти на Кавказі та в Центральній Азії як загроза національній безпеці країн регіону	2	2
4	Збройний конфлікт на Сході України, як частина глобального протистояння Росії та Заходу.	2	2
Разом		8	8

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Військово-політична функція СНД і проблеми безпеки та пострадянському просторі.	2	2
2	Російські інтереси у Кавказькому та Центральноазіатському регіонах.	2	2
3	Питання міжнародно-правового статусу Каспійського моря.	2	2
4	Інструменти розв'язання конфліктів на теренах СНД.	4	4
5	Військово-політичні аспекти сучасних конфліктів	2	2
6	Захист економічних інтересів держав в контексті конфліктів міжнародного характеру	2	2
7	Захист прав людини під час збройних конфліктів	2	2
8	Інформаційні операції як інструмент впливу конфліктуючі сторони	2	2
Разом		18	18

6.5. Індивідуальне завдання

У формі таблиці за визначеними критеріями зробити порівняльний аналіз партійних систем країн Західної Європи

2. У формі таблиці за визначеними критеріями зробити порівняльний аналіз партійних систем країн Центрально-Східної Європи

3. Охарактеризувати та зробити порівняльний аналіз принципів організації основних типів політичних партій.

4. Охарактеризувати основні міжнародні об'єднання політичних партій. Історичні Інтернаціонали. Сучасні Інтернаціонали.

5. Охарактеризувати емпіричні методи аналізу партій та партійних систем. Індекс фракційності. Індекс агрегації. Ефективне число електоральних та парламентських партій. Індекс електоральної нестійкості тощо. Прорахувати вказані індекси взявши за основу результати виборів в одній із країн Центрально-Східної Європи.

6. Описати та охарактеризувати основні чинники впливу на еволюцію партійних систем. Йдеться про соціетальні та інституційні. Розглядаючи соціетальні чинники акцентувати увагу на соціально-політичних розмежуваннях, а аналізуючи інституційні – на нормативно-правовій базі функціонування партійних систем, формі правління, формі державного устрою, виборчій системі. Аналіз чинників здійснити взявши для прикладу партійну систему Польщі, Словаччини і т. д.

7. Описати особливості становлення партійних систем країн ЦСЄ.

8.

9. Зробити аналіз партійної системи однієї з обраних країн за наступною логічною схемою: а) форма правління та форма державного устрою; б) виборча система, закон про політичні партії; в) суспільно-політичні розмежування та їх вплив на еволюцію партійної системи; г) емпіричні показники функціонування партійної системи (індекс фракційності, індекс агрегації, ефективне число партій тощо).

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Ващенко І. В. Конфліктологія та теорія переговорів : навч. посіб. / І. В. Ващенко, М. І. Кляп. – К. : Знання, 2013. – 408 с. – (Вища освіта ХХІ століття).
2. Капітоненко М. Міжнародні конфлікти. – К.: Либідь, 2009. – 352 с.
3. Манойло А.В. Технологии несилowego разрешения современных конфликтов. / Под редакцией профессора А.И. Петренко. — М. : Горячая линия — Телеком, 2008. — 392 с.
4. Нагаєв В.М. Конфліктологія: курс лекцій (модульний варіант): Навчальний посібник. — К. : Центр навчальної літератури, 2004. — 198 с.
5. Перепелиця Г.М. Генезис конфліктів на посткомуністичному просторі Європи. — К. : Стилос — ПЦ — Фоліант, 2003. — 256 с.
6. Примуш М.В. Конфліктологія. Навчальний посібник. — К. : ВД «Професіонал», 2006. — 288 с.
7. Тихомирова Є. Б. Конфліктологія та теорія переговорів : Підручник / Є. Б. Тихомирова, С.Р. Постоловський. – Рівне : Перспектива, 2017. – 240с.
8. Трифонова С. А. Этнопсихология и конфликтология: уч. Пособ. / А. С. Трифонова. – Ярославль: ЯрГУ, 2016. – 140 с.
9. Фишер Р., Юри У. Путь к согласию или переговоры без поражения. - М., 1992.
10. Яхно, Т. П. Конфліктологія та теорія переговорів [Текст] : навч. посіб. / Т. П. Яхно, І. О. Куревіна ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Львів. комерц. акад. - К. : Центр учб. л-ри, 2012. - 175 с.
Мелеганіч Г. Теорія політичного конфлікту : навчально-методичні рекомендації / Ганна Мелеганіч; Навчально-методична серія «КАФЕДРА» / № 9; [Ужгород. нац. ун-т; Факультет сусп. наук; Каф. політології і держ. управління]. – Ужгород, 2014. – 54 с.
11. Кучик О.С. Зовнішня політика України Програма та методичні рекомендації • до вивчення курсу для студентів факультету міжнародних відносин.–Львів: Факультет міжнародних відносин, 2005. –36 с.
12. Міжнародні відносини на пострадянському просторі.Комплекс навчально-методичного забезпечення/Укладач Онацький М.Ю.–Х.:Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 2019.–12 с.
13. Програма навчальної дисципліни «Зовнішня політика Росії та країн СНД» / К.В. Балабанов, М.В. Булик. –Маріуполь: МДГУ, 2010. –71 с.
14. СНД в сучасних міжнародних відносинах. Навчальна програма дисципліни. / О.С. Пархомчук –К.: КНУ імені Тараса Шевченка, 2007. –14 с.
15. Бушков В. И., Миккульский Д. В. Анатомия гражданской войны в Таджикистане (Этно-социальные процессы и политическая борьба, 1992-1995). - http://www.ca-c.org/datarus/st_08_bush.shtml.
16. Азійський напрям зовнішньої політики України: проблеми і перспективи. Аналітичні оцінки. –К.: НІСД, 2008. –222 с.
17. Лященко Т.М. Трансформація політичних систем в країнах Центральної Азії: національний та регіональний аспекти. –ПіЕНД, 2011. –288 с.
18. Пивовар Е.И. Постсоветское пространство: альтернативы интеграции –СПб., 2008. –350 с.
19. Країни Співдружності Незалежних Держав у сучасних міжнародних відносинах: навчально-методичний комплекс / Плевалко І.Г. –Острог: Національний університет «Острозька академія», 2012. –232 с.
20. Політичні режими сучасності та перехід до демократії. Колективна монографія (С. Давимука, А. Колодій та ін.)–Львів: Національна Академія наук України, 1999. —168 с.
21. Центральна Азія: геостратегічний аналіз та перспективні можливості для України:Монографія / Б.О. Парахонський, Ю.В. Павленко, А.З. Гончарук та ін.; / За ред. Б.О. Парахонського. –К. : НІСД, 2001. –216 с.

22. Алексєєнко І.В. Трансформація інституту національної держави в умовах глобалізації: дис... д-ра політ. наук: 23.00.02 / НАН України; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького –К., 2006. –417 с.
23. Андерсон Б. Уявлені спільноти. Міркування щодо походження й поширення націоналізму. –К.: Критика, 2001. –272 с.
24. Батенко Т. Королі СНД: Портрети дванадцяти резидентів (тенденції та закономірності розвитку в пострадянському просторі). –Львів: Кальварія, 2000. –216 с.
25. Гельман В. Пострадянські політичні трансформації: начерки до теорії // Політична думка. –2000.–№ 2.–С.15-29.
26. Горовіц Д. Порівняння демократичних систем // Демократія: Антологія / Упоряд. О. Проценко.–К.: Смолоскип, 2005. –С.827
27. Дудник О. Трансформація інституту президентства в країнах СНД (2005 –2006 роки) // Політичний менеджмент. Спецвипуск –2007.–С.43-52.
28. Жангожа Р.Н. Трансформація ідентичності нових незалежних держав Центральної Азії в системі сучасних міжнародних відносин: автореф. дис... д-ра політ. наук: 23.00.04 / НАН України; Інститут світової економіки і міжнародних відносин –К.,2007.–36с.
29. Коваль О. Революція, котра закінчилася революцією. Чого не навчили Киргизстан останні п'ять років // Дзеркало тижня. –№ 14 (794) 10 –16 квітня 2010. 45.
30. Кравченко В. Туркменістан: гра на виживання // Дзеркало тижня, № 30, –18.08.2007.– С.5.-47
31. .
32. Країни пострадянського простору: виклики модернізації : зб. наук. пр./ За заг. ред. А.Г. Бульвінського. –К., 2016. –306 с.
33. Кубеліус О.А. Північний Кавказ –Україна: ісламський фактор у подоланні кризових явищ // Стратегічна панорама. –2000. –№ 3-4.
34. Ляшенко Т.М. Громадянське суспільство в країнах Центральної Азії // Наукова збірка III Курасівськи читання К.: ІПіЕНД ім.І.Ф.Кураса, 2007. –С.219-228.
35. Ляшенко Т.М. Ісламський фактор у побудові державності країн Центральної Азії: історико-політологічний аспект // Трибуна. –2009.–№9-10.
36. –С.33-35.
37. Ляшенко Т.М. Політичні лідери центральноазійських країн: пострадянська доба // Політика в особах. (Політичне лідерство на постсоціалістичному просторі: національний і регіональний контексти) Монографія. / За заг. ред. Ф.М. Рудича. К.: Парламентське видавництво, 2008. –С.281-298.
38. Ляшенко Т.М. Формування політичної еліти в країнах Центральної Азії: національний аспект // Наукові записки К.: ІПіЕНД ім.І.Ф.Кураса НАНУ.–2008. –№37. –С.120-131.
39. Ляшенко Т.М. Формування поняття «Центральноазійській регіон» //Віче. –К., 2009. –№ 18. –С.5-6.
40. Ляшенко Т.М. Роль політичних лідерів в інституційних процесах в країнах Центральної Азії // Наукові записки.–Вип.35 К.:ІПіЕНД ім.І.Ф.Кураса, 2007. –С.82-96.
41. Мамкулов Е.: Киргизстан і Україну об'єднує прагнення до свободи й демократії // День.– 2007.–12 вересня.
42. Маначинський О. Грузія: зона підвищеної конфліктності в системі ГУУАМ // Розвиток Європи та виклики безпеці в Чорноморсько-Каспійському регіоні. –К.: НІМБ, Фонд Фрідріха Еберта, 2003. –320 с.
43. Особливості суспільно-політичної модернізації країн пострадянського простору: монографія / за редакцією кандидата історичних наук, доцента А.Г. Бульвінського, ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». –Київ : ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2017. –288 с.
44. Романюк О. Посткомуністичні трансформації // Політичний менеджмент. –2005. –№4. – 28-37.

45. Рудич Ф.М. Много ли власти нужно власти? Украина в контексте трансформации политических систем в странах СНГ и Балтии, Центральной и Восточной Европы. К.: Наук.думка. 2-е доп.изд., 2010.–302 с.
46. Сирінський Р. А. Структурна та процедурна моделі аналізу демократичного транзиту (на прикладі країн центральноазіатського регіону) // Стратегічна панорама. –2006.–№ 3.– С.79-87.
47. Сирінський Р. Стан і перспективи відносин України з країнами Центральної Азії // Зовнішні справи.–2010.–№ 5-6–С.40-45
48. Сміт Ентоні Д. Національна ідентичність. –К.: Основи, 1994. –223 с.
49. Ткаченко І.В. Деякі аспекти міжнародної політики в Центральній Азії за умов глобалізації // Зб. наук. пр. «Дослідження світової політики». Вип.30 / Відп. ред. Є.Є. Камінський –К.: Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України, 2005. –32-4578.
50. Ткаченко І.В. Політологічні аспекти міжцивілізаційних процесів в Центральній Азії: Дис... канд. політ. наук: 23.00.04 / НАН України; Інститут світової економіки і міжнародних відносин –К., 2005. –185 с.
51. Ткаченко І.В. Сучасні проблеми політичної модернізації в регіоні Центральної Азії // Зб. наук. пр. «Дослідження світової політики». Вип.24 / Відп. ред. Є.Є. Камінський –К.: Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України, 2003. –С.16-25.
52. Ткаченко І.В. Центральна Азія як зона перетину інтересів конкуруючих держав// Політичний менеджмент. –2004. –№ 1 (6). –С.34-37.
53. Ткаченко В.М. «Путінізм»: шовінізм пострадянського реваншу. -К. : Знання України, 2015. –419 с.
54. Уроки Киргизстану: чи може подібне статися в Україні? // radiosvoboda.org84.
55. Федуняк С.Г. Феномен «сірої зони» в Європі і на пострадянському просторі
56. після завершення «Холодної війни» // Стратегічна панорама. –2004. –№1.– С.23-37.
57. Фурман Д. О будущем «постсоветского пространства» // Свободная мысль,
58. –1996. –№6.–С.28-43.
59. Цивілізаційні засади трансформаційних процесів на пострадянському просторі : зб. пр./За заг. ред. А.Г. Бульвінського.–К.2018.–208 с.
60. Шпатенко А.С. Основні напрямки взаємодії транзитивних соціумів: соціально-ілософський аналіз (на прикладі України і Таджикистану). Дис. канд. філ.наук.–Харків, 2008.–150 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

<http://reuters.com2.http://uza.uz/ru/politiks.30> декабрь 2007
<http://www.avesta.tj4.html:/ww.ca-oasis.info/news/?c=4&id=14980>
<http://www.inosmi.ru/infographic/20100629/160947003>.
<http://www.geo.kz..>
<http://Offshore.SU, 11.10.2006>.
<http://www.press-service.uz.–23> декабрь 2006 г.
<http://www.uzngo.info/?p=394>
<http://www.1news.az/world/20101002010931974.html>